

СПЕЦИФІКА ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ

У статті розглянуто один із ключових напрямів сучасної дошкільної освіти – взаємодію педагогів закладу дошкільної освіти з сім'ями вихованців. Проаналізовано сучасний стан вивчення питання, розглянуто інтерактивні форми взаємодії педагогів і батьків дошкільників, що сприяють налагодженню ефективної комунікації між ними.

Ключові слова: взаємодія педагогів та батьків, сім'я, дошкільник, заклад дошкільної освіти, інтерактивні форми взаємодії.

The article considers one of the key areas of modern preschool education - the interaction of teachers of preschool education with the families of students. The current state of study of this issue is analyzed, interactive forms of interaction between teachers and parents of preschoolers are considered, which contribute to the establishment of effective communication between them.

Key words: interaction of teachers and parents, family, preschooler, preschool institution, interactive forms of interaction.

Проблема взаємодії та налагодження ефективної комунікації педагогів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців набула особливої актуальності. Аналізуючи вітчизняну педагогічну науку, праці А.Макаренка, В.Сухомлинського, К.Ушинського, ми можемо засвідчити значний досвід у сфері взаємодії педагогів та родин вихованців [5, с. 19-29]. Особливо актуальними для сучасного освітнього процесу є твердження про те, що сім'я є найпершим та найголовнішим виховним інститутом, де закладаються основи для всебічного та гармонійного розвитку особистості.

Згідно із сучасними дослідженнями Є.Арнаутової, А.Божович, М.Виноградової можна зробити висновок, що родина потребує допомоги педагогів на всіх етапах розвитку дошкільника. Мета виростити морально повноцінне покоління вимагає спільних та узгоджених дій. Однак, на практиці, сучасна система дошкільної освіти не в повній мірі забезпечує взаємодію педагогів з батьками [5, с. 19-29].

Тому постає гостра потреба у створенні ефективної моделі комунікації педагогів закладу дошкільної освіти з родинами вихованців, що буде побудована на основі партнерської моделі «педагог – сім'я».

Мета статті полягає в характеристиці взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти з родинами вихованців як пріоритетного напрямку діяльності педагогічного колективу та підвищити рівень фахової майстерності шляхом використання інтерактивних форм роботи.

Сучасні вчені акцентують увагу на важливості співпраці педагогів та батьків з метою виховання та всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Сім'я, як повноцінний партнер та активний суб'єкт освітнього процесу, значно змінює умови взаємодії з педагогами, адже має власні інтереси та переконання щодо виховання дитини.

У своїх працях вчені О.Арнаутова та Т.Дронова пропонують різноманітні форми та методи тісної та плідної взаємодії зацікавлених сторін; О.Арнаутова та А.Козлова наголошують на важливості саморозвитку як педагогів так і батьків; Т.Дронова та О.Солодянкіна розглядають інтерактивні форми роботи як шлях до налагодження їх ефективної взаємодії [4, с. 239-243].

Зміст вищезокресленої проблеми має будуватись на таких принципах:

- згуртованість у діях педагогів ЗДО та сім'ї щодо виховання дошкільників;
- взаємодовіра в стосунках між педагогами та родинами;

- використання в практичній діяльності ЗДО різноманітних заходів із залученням родин завдяки їх налагодженому взаємозв'язку;
- використання індивідуальних та групових форм роботи [4, с. 239-243].

Вихователям необхідно в повній мірі використовувати не лише наявний досвід традиційних форм та методів педагогічної діяльності, а й намагатися застосувати нові інтерактивні форми співпраці з родинами, котрі б відповідали сучасному соціально-політичному та економічному стану розвитку нашої країни.

В останні роки активного розвитку та впровадження набула нова філософія взаємодії сім'ї та педагогів закладу дошкільної освіти. В її основу покладено ідею про те, що головну відповідальність за виховання дітей несуть батьки, а інші соціальні інститути мають підтримувати та доповнювати її.

Зважаючи на те, що комунікація педагога з родинами вихованців в основному спрямована на вирішення пізнавальних, особистісних та розвивальних задач, її доцільніше назвати педагогічним спілкуванням.

З огляду на це, ми можемо виділити такі види педагогічного спілкування педагогів ЗДО з батьками вихованців [3, с. 224-226]:

1. групове спілкування (побудоване на спеціально запланованих заходах, які покликані вирішити як інформаційні, так і комунікативні та пізнавальні завдання);

2. диференційоване спілкування (може бути побудоване як у формі спеціально запланованих заходів, так й під час спонтанного спілкування педагога з одним із батьків певного вихованця або з групою батьків). Таке спілкування покликане розв'язати питання індивідуальної роботи з однією сім'єю або з окремими групами батьків, котрі утворились за певними спільними ознаками: неповні сім'ї; сім'ї з дітьми від різних шлюбів; сім'ї майбутніх школярів; сім'ї, де ростуть діти із особливими потребами тощо.

Завдання групового педагогічного спілкування педагог ЗДО зазвичай вирішує досить швидко та успішно. Так, він проводить такі традиційні форми роботи: батьківські збори, групові тематичні зустрічі-спілкування, індивідуальні консультації із логопедами, педіатрами, психологами тощо.

Натомість, диференційоване педагогічне спілкування викликає у вихователів значні труднощі, адже потребує безпосереднього індивідуального контакту з батьками [3, с. 224-228].

Природа взаємодії з батьками досить часто обумовлена особистими якостями педагога, що включають в себе комунікативну культуру, психолого-педагогічну підготовку та психологічну готовність до процесу спілкування. Цей процес буде неефективним, якщо у педагога бракує хоча б однієї із цих якостей, оскільки діалогічне спілкування взагалі неможливо здійснювати без володіння професійними компетентностями.

Значна кількість досліджень доводять, що в сучасних педагогів наявний достатній рівень психолого-педагогічної готовності, низький рівень комунікативної культури та відсутність готовності до результативного педагогічного спілкування.

Основою комунікативної культури педагога є сформована доброзичливість та чуйність, вихованість та коректність. Йдеться про стійке прагнення до налагодження контактів з людьми та наявне вміння швидко їх встановлювати. Товариськість є показником значного комунікативного потенціалу педагога закладу дошкільної освіти.

Товариськість, як певна якість особистості педагога, передбачає: комунікабельність, котра виступає здатністю відчувати позитивні емоції від процесу спілкування; емпатію, що є показником уміння співчувати та співпереживати; ідентифікацію, яка дає змогу поставити себе на місце іншої людини.

Педагогічна діяльність вимагає постійного та тривалого процесу спілкування. Тому педагогу з недостатньо розвинутою комунікабельністю притаманні швидка стомлюваність, роздратованість та незадоволеність своєю діяльністю. Комунікативна культура педагога є показником рівня його моральної вихованості [3, с. 270].

Щоб забезпечити ефективність застосування інтерактивних методів, необхідно створити такі умови: комфортність для учасників; не варто робити оцінку батьківських суджень та установок; слід відмічати вагомість інформації, отриманої від батьків; слід проявляти інтерес до їхньої думки; демонструвати щирю повагу.

У процесі використання інтерактивних форм взаємодії з батьками вихованців активно окреслюється принцип партнерства. Позитивним для таких форм є те, що учасників спонукають думати, шукати власний вихід з проблемної ситуації [1].

Розглянемо більш детально деякі інтерактивні форми:

1) клуб сімейного дозвілля: за допомогою такої форми взаємодії вихователь має змогу вибудувати стосунки з батьками на принципах добровільності та особистої зацікавленості. В сімейному клубі людей об'єднують спільні проблеми та пошуки шляхів їх вирішення. Тематику зустрічей розробляють та пропонують самі батьки. Сімейні клуби можуть мати формат об'єднання або ж ділитись на кілька окремих [2, с. 179-184].

2) різноманітні форми дискусій: вони є однією з форм, що стимулює формування комунікативної культури. Предметом дискусії може бути неоднозначна проблема щодо якої кожен учасник має змогу вільно висловити власну думку. Ефективність проведеної дискусії визначається окресленням проблеми, серією сформульованих запитань, кількістю варіантів для її вирішення.

Готуючи дискусію, ведучий має зорієнтувати учасників на уважне та об'єктивне ставлення до кожної думки і, тим самим, сформувати у них досвід конструктивного обміну думками [3, с. 270-275].

3) інтерактивні ігри: це так звана «інтервенція» організатора в ситуацію «тут і зараз», що допомагає структурувати активність кожного члена групи відповідно до мети. Такі ігри пробуджують в учасників зацікавленість, продукують ситуацію випробування і дарують радість від нових відкриттів [1].

Використовуючи в своїй діяльності інтерактивні ігри, педагог повинен пам'ятати про те, що засоби спілкування необхідно змінювати час від часу.

4) акції на певну тематику. Головна мета проведення тематичних акцій – формування та налагодження ефективної системи педагогічного спілкування педагогів закладів дошкільної освіти і сімей, що матиме позитивне відображення на розвитку особистості дитини.

Наслідком проведення акцій є налагоджене сприятливе середовище для покращення процесу комунікації батьків з педагогами, створюється позитивне відношення батьків до дошкільного закладу, підвищується потреба в організації сімейного дозвілля. Значна підготовча робота педагогів до таких заходів сприяє підвищенню їх фахової майстерності, розширенню кола уявлень щодо ефективної взаємодії з дітьми та їх батьками [3, с. 270-275].

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу з даного питання, ми можемо стверджувати, що батьки відіграють значну роль у житті дошкільника, вони є взірцем правильної поведінки, з їх допомогою дитина пізнає оточуючий світ. Завдяки позитивним емоційним взаємовідносинам дитини з батьками та педагогами даний процес стає більш інтенсивнішим, у дитини зростає прагнення бути схожим на своїх батьків, на вихователя. Процес педагогічного спілкування педагогів та батьків багато в чому залежить від професійного використання вихователями різноманітних прийомів комунікації, що сприяє уникнути складних ситуацій у роботі з батьками. Вони мають об'єднати свої зусилля у значущій спільній справі – вихованні та розвитку дитини дошкільного віку.

Таким чином, взаємодія педагогів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців в єдиній площині освітнього простору – це ключовий напрям педагогічної роботи. Саме дорослі учасники освітнього процесу повинні усвідомити значення партнерської взаємодії між педагогами і родиною, адже така співпраця має на меті створення сприятливих умови для виховання та розвитку здорової, соціально адаптованої та всебічно розвиненої особистості дитини дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інтерактивні форми роботи з батьками. URL: http://osvita-mvk.if.ua/content&content_id=1216 (дата звернення: 16.07.2021).
2. Ковалевська Н. Впровадження у роботу дошкільного навчального закладу нової форми співпраці – батьківський клуб. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2017. Вип. 23, ч. 2. С. 179–184.
3. Крутій К. Взаємодія з батьками та взаємовідносини з дітьми. Запоріжжя, 2012. С. 224–275.
4. Сема О. Проблеми співпраці вихователя та батьків. Психолого-педагогічний пошук : зб. наук. пр. за матеріалами II Всеукр. студент. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми дошкільної освіти: перспективи, інновації, розвиток» (21–22 квітня). Глухів, 2016. Вип. 3. С. 239–243.
5. Семенова Н. Взаємодія дошкільного навчального закладу і сім'ї у вихованні особистості дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема. Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. 2017. № 2. С. 19–29.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Анісімова О.Е.